

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **V. V. T. s. r. o.**, zast. JUDr. Tomášem Kučírkem, advokátem, se sídlem Praha 8, Pobřežní 3, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2005, č. j. 44 Ca 91/2004 – 78,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádnému z účastníků **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného – detašovaného pracoviště Praha, Kartouzská 4, ze dne 5. 8. 2004, č. j. 2000/010-9004/27.7.2004/Nej/2119-81, bylo zamítnuto odvolání žalobce proti platebnímu výměru Okresní správy sociálního zabezpečení v Berouně ze dne 2. 7. 2004, č. j. 10/72/04, a napadené rozhodnutí potvrzeno. Uvedeným platebním výměrem byl předepsán žalobci k úhradě nedoplatek pojistného na sociálním zabezpečení ve výši 8 812 837 Kč a penále z dlužného pojistného ve výši 3 071 033 Kč, tedy nedoplatek v celkové výši 11 883 903 Kč, a to na základě výsledků kontroly pojistného, provádění nemocenského pojištění a plnění úkolů v důchodovém pojištění, provedené v dubnu a v květnu 2004, zaznamenaných v protokolu o kontrole č. 72/04, který je přílohou platebního výměru. Žalovaná se ztotožnila s názorem správního orgánu I. stupně, že nedoplatek pojistného byl zapříčiněn chybným posouzením, zda určitá osoba je poplatníkem pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistném na sociální zabezpečení“) a zda je tato osoba účastna

nemocenského pojištění podle zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“). Podle odůvodnění rozhodnutí žalované, jsou francouzští státní příslušníci, kteří vykonávají v České republice práci na základě pracovní smlouvy uzavřené podle cizích právních předpisů, (tak jak tomu bylo v případě celkem 13 zaměstnanců žalobce), účastní nemocenského pojištění podle zákona o nemocenském pojištění, neboť § 5 písm. b) uvedeného zákona, podle něhož jsou cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů, vyňati z nemocenského pojištění podle zákona o nemocenském pojištění, nelze se zřetelem k čl. 3 § 1 Všeobecné úmluvy o sociálním zabezpečení mezi Československem a Francií č. 215/1949 Sb., ve znění Dodatkové úmluvy č. 68/1970 Sb. (dále jen „úmluva“) a čl. 10 Ústavy České republiky v jejich případě použít. Podle čl. 10 Ústavy, v platném znění, vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Proto podle žalované francouzští státní příslušníci, vykonávající v České republice práci, byť na základě pracovní smlouvy uzavřené podle cizích právních předpisů, jsou účastní nemocenského pojištění podle zákona o nemocenském pojištění. Nedoplatek pojistného byl předepsán za dobu od 1. 1. 2003, neboť podle rozhodnutí ministra práce a sociálních věcí ze dne 13. 12. 2002 se v případech neodvedení pojistného za pracovníky takto činné do 31. 12. 2002 nedoplatek pojistného nevymáhá s tím, že důvodem tohoto postupu je skutečnost, že změna právní úpravy nebyla obecně známa. Nedoplatek je vymáhán do 30. 4. 2004, neboť od 1. 5. 2004 je nutno vycházet při odvodu pojistného z aplikace právních předpisů Evropské unie, tj. nařízení rady (EHS) 1408/71, 574/72 a 859/2003, podle nichž je základním pravidlem pro určování příslušnosti k právním předpisům, že zaměstnaná osoba podléhá právním předpisům toho členského státu, na jehož území pracuje.

Žalobu podanou proti tomuto rozhodnutí Krajský soud v Praze napadeným rozsudkem zamítl a současně vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V posouzení zásadní otázky, zda mělo být vyměřeno pojistné na sociálním zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti spolu s penále za zaměstnance žalobce (celkem 13 pracovníků), kteří jsou francouzskými občany a kteří měli se žalobcem uzavřenou pracovní smlouvu na dobu neurčitou, a neměli trvalý pobyt v České republice, se soud shodl se žalovanou. Všeobecnou úmluvu o sociální bezpečnosti uzavřenou mezi Československem a Francií, vyhlášenou ve Sbírce zákonů pod č. 215/1949, změněnou Dodatkovou úmluvou vyhlášenou pod č. 68/1970, považoval za součást právního řádu České republiky. Vycházel z toho, že oba dokumenty byly ratifikovány prezidentem republiky, přičemž podle § 1 odst. 1 dosud platného zákona č. 100/1932 Sb., ustanovení mezinárodních smluv o sociálním pojištění vyhlášených ve Sbírce zákonů a nařízení, mají po dobu své mezinárodní platnosti též účinnost vnitrostátní, tzn., že jsou součástí právního řádu republiky. Podle § 5 odst. 1 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a sbírce mezinárodních smluv se ve sbírce mezinárodních smluv vyhlášených sdělením Ministerstva zahraničních věcí platné mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána. Podle § 14 odst. 3 zákona č. 309/1999 Sb., se mezinárodní smlouvy vyhlášené ve Sbírce zákonů považují za mezinárodní smlouvy vyhlášené podle tohoto zákona, tudíž za mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána. K námitce žalobce, že k ratifikaci Úmluvy nedal Parlament České republiky souhlas, a proto podle čl. 10 Ústavy nemůže být součástí právního řádu České republiky a nelze ji použít, pokud stanoví něco jiného zákon, krajský soud zdůraznil, že ústavním zákonem č. 395/2001 Sb., jímž byl změněn čl. 10 Ústavy České republiky ve výše citovaném smyslu, byl též doplněn čl. 1 Ústavy odstavcem 2, který stanoví, že Česká republika dodržuje závazky

vyplývající pro ni z mezinárodního práva. Podle názoru soudu jsou tímto ustanovením současně odstraněny jakékoliv pochybnosti o retroaktivních účincích čl. 10 Ústavy České republiky, neboť mezinárodním smlouvám ratifikovaným před jeho účinností zachovává dosavadní status. Část věty čl. 10 Ústavy „... stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva“ je tudíž nutno v projednávané věci uplatnit v celém rozsahu a vycházet z toho, že pokud Úmluva stanoví něco jiného než zákon, v daném případě § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, použije se Úmluva, která v čl. 3 § 1 stanoví, že českoslovenští nebo francouzští státní příslušníci, zaměstnaní v jednom ze smluvních států, podléhají zákonodárstvím platným v místě jejich zaměstnání. K námitce žalobce, že by na základě rovnosti měli být francouzští zaměstnanci posuzováni jako čeští občané, kteří byli do 31. 12. 2003 vyňati ze systému nemocenského pojištění, pokud měli uzavřenu pracovní smlouvu podle cizích pracovněprávních předpisů, a proto jeho zaměstnanci – francouzští státní příslušníci – nebyli ve smyslu § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění povinni účastnit se nemocenského pojištění podle českých právních předpisů a neměli tudíž povinnost platit pojistné na sociálním zabezpečení podle českých právních předpisů, krajský soud uvedl, že čeští státní příslušníci mohou být vyjmuti z pojištění podle písm. a), c) d), e) a f) § 5 citovaného zákona, avšak nikoliv podle písm. b), neboť toto ustanovení se týká pouze cizích a nikoliv českých státních příslušníků.

Krajský soud v Praze uzavřel, že francouzští státní příslušníci – pracovníci žalobce, kteří vykonávali v České republice pracovní činnost na základě pracovních smluv uzavřených podle cizích právních předpisů, byli účastni nemocenského pojištění podle zákona o nemocenském pojištění a tím se stali i poplatníky pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pojistném na sociálním zabezpečení. Protokolem Okresní správy sociálního zabezpečení v Berouně č. 72/04 vzal za prokázané, že žalobci, který je podle § 3 odst. 1 písm. a) zákona o pojistném na sociálním zabezpečení plátcem pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a který do té doby nepovažoval své pracovníky – francouzské státní příslušníky – za poplatníky pojistného a došlo tak za kontrolované období k nedoplatku pojistného, jehož výše včetně penále nebyla zpochybněna, byl nedoplatek předepsán právem.

Včasnou kasační stížností napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) rozsudek Krajského soudu v Praze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), a to pro jeho nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem. S odkazem na ustanovení § 3 zákona o pojistném na sociálním zabezpečení, ve znění platném v roce 2003, podle něhož je pojistné povinen platit zaměstnanec, který je účasten nemocenského pojištění podle předpisů o nemocenském pojištění, v kontextu s ustanovením § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, podle něhož ve znění platném do 31. 12. 2003 byli z nemocenského pojištění vyňati cizí státní příslušníci, kteří neměli trvalý pobyt na území České republiky a kteří byli činní v České republice pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů, dovozuje, že zaměstnanci žalobce – francouzští státní příslušníci – byli v celém kalendářním roce 2003 vyňati z českého systému nemocenského pojištění a v návaznosti na to i z českého systému sociálního zabezpečení. Nezákonnost napadeného rozhodnutí proto spatřuje právě v nesprávné aplikaci zmíněných ustanovení zákona. Vyslovil přesvědčení, že na situaci zmíněných francouzských státních příslušníků nedopadá ani Všeobecná úmluva o sociální bezpečnosti uzavřená mezi Českou republikou a Francií dne 12. 10. 1948, vyhlášená vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 215/1949 Sb., ve znění Dodatkové úmluvy ze dne 17. 10. 1967, vyhlášené vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 68/1970 Sb. (Úmluva) a v této souvislosti připomíná, že tato Úmluva nesplnila jednu z podmínek stanovených čl. 10 Ústavy proto, aby se stala součástí právního řádu České

republiky, neboť k její ratifikaci nedal souhlas Parlament ČR. Připomíná rovněž čl. 10 Ústavy a dodává, že vzhledem k tomu, že Úmluva je smlouvou prezidentského typu, k jejíž ratifikaci však nedalo souhlas Národní shromáždění, jako jeden z institucionálních předchůdců Parlamentu ČR, a při nesplnění podmínky čl. 10 Ústavy ČR ve znění účinném od 1. 6. 2002, tj. souhlasu Parlamentu k ratifikaci smlouvy, nemůže nastat následek v tomto článku dovozovaný, tj. přednostní použití takové smlouvy.

Dále stěžovatel uvádí, že pokud by připustil právní závaznost Úmluvy, pak je nutno poukázat na ustanovení § 1 čl. I Úmluvy, který stanoví, že čeští nebo francouzští státní příslušníci podléhají příslušným zákonným předpisům o sociálním zabezpečení uvedeným v čl. 2 této Úmluvy a požívají jejich výhod za stejných podmínek jako státní příslušníci každého z těchto smluvních států. V souladu s ustanovením § 1 čl. 3 Úmluvy podléhají čeští nebo francouzští státní příslušníci, zaměstnaní v jednom ze smluvních států zákonodárstvím, platným v místě jejich zaměstnání. V případě francouzských státních příslušníků – zaměstnanců žalobce, by tedy rozhodnými právními předpisy v oblasti sociálního zabezpečení byly předpisy České republiky. Poukazuje v této souvislosti na § 6 odst. 1 zákoníku práce, ve znění platném v roce 2003, v němž je uzákoněna povinnost podřídít pracovněprávní vztahy mezi cizinci pracujícími na území České republiky a českými zaměstnavateli zákoníku práce, pokud právní předpisy o mezinárodním právu soukromém nestanoví jinak. Ustanovení § 16 zákona č. 97/1963 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění platném v roce 2003 stanoví, že se poměry z pracovní smlouvy řídí právem místa, kde pracovník vykonává práci, pokud se účastníci nedohodnou na něčem jiném. Pracovní vztah s mezinárodním prvkem, může být tedy na základě vzájemné dohody uzavřen dle jiného než českého práva. V předmětných pracovněprávních vztazích došlo k dohodě mezi českým zaměstnavatelem a francouzskými státními příslušníky, že jejich pracovněprávní vztahy se budou řídit jiným než českým právem. Účastníci tak učinili s vědomím právních důsledků, včetně vynětí z nemocenského pojištění dle českých předpisů o sociálním zabezpečení. Ze znění zmíněné Úmluvy nikterak nevyplývá, že by jejím účelem bylo „zamezit neexistenci pojištění“. Cílem Úmluvy je v tomto ohledu pouze vymezit působnost právních předpisů smluvních států. Dle názoru stěžovatele je pro pojistnou povinnost těchto osob v roce 2003 nutno aplikovat právní předpisy České republiky, a tedy i výše zmíněnou výjimku z účasti v systému nemocenského pojištění a následně i v systému sociálního zabezpečení dle § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění ve znění platném do 31. 12. 2003, neboť všechny podmínky pro uplatnění této výjimky byly splněny. Z Úmluvy nevyplývá, že se ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pojistném na sociálním zabezpečení ve znění platném v roce 2003 ve spojení s ustanovením § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, rovněž ve znění platném do 31. 12. 2003, nepoužijí.

Dále stěžovatel, stejně jako v žalobě, uvádí, že v případě, kdy měl český občan uzavřenu pracovní smlouvu podle cizích právních předpisů s organizační složkou zahraniční společnosti, byl v roce 2003 vyňat z povinnosti účastnit se v českém systému nemocenského pojištění vzhledem k tomu, že nebyl uveden v taxativním výčtu pojištěných osob uvedeném v § 2 zákona o nemocenském pojištění ve znění platném do 31. 12. 2003. V případě vynětí podle § 5 písm. b) téhož zákona je tedy zaručena zásada rovného nakládání vůči cizím státním příslušníkům stanovená ve zmíněné Úmluvě. Nicméně i v případě, že by se naposledy uvedené ustanovení neaplikovalo, by na základě rovnosti nakládání upravené smlouvami o sociálním zabezpečení, měly být tyto osoby posuzovány stejně jako čeští občané. Jelikož český občan vykonávající činnost v České republice a mající uzavřenu pracovní smlouvu podle cizího pracovního práva byl do 31. 12. 2003 vyňat ze systému nemocenského pojištění, pak i cizí státní příslušníci v obdobné situaci musí být jednoznačně posuzováni stejně.

Konečně stěžovatel připomíná čl. 1 § 2 Obecných zásad Úmluvy, kde je připuštěna možnost při přesídlení francouzského státního občana do České republiky, že tento občan nesplní podmínky stanovené pro pojistnou povinnost dle českých právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení. Z toho dovozuje, že nesplnění podmínky pro účast v českém nemocenském pojištění [např. vynětí podle § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění] není možno považovat za nerovné zacházení s cizími státními příslušníky. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém písemném vyjádření ke kasační stížnosti navrhovala její zamítnutí. Setrvala na svém názoru, že v daném případě se jedná o francouzské státní příslušníky – zaměstnance žalobce, na které se vztahuje Úmluva, takže podle jejího čl. 1, čeští nebo francouzští státní příslušníci podléhají příslušným zákonným předpisům o sociálním zabezpečení uvedeným v čl. 2 této Úmluvy a platným v Československu (Česku) nebo ve Francii a požívají jejich výhod za stejných podmínek jako státní příslušníci každého státu za předpokladu, že prokáží svou státní příslušnost podle právních předpisů každého ze smluvních států. Podle čl. 3 téhož dokumentu pak podléhají zákonodárství platnému v místě jejich zaměstnání. Z toho dovozuje, že francouzští státní občané, pokud vykonávají výdělečnou činnost na území České republiky, podléhají českým právním předpisům o sociálním zabezpečení stejně jako čeští občané. Tzn., že nemohou být z hlediska této Úmluvy považováni za cizince s odlišnými právy a povinnostmi, než mají čeští občané. Vyjmutí z pojištění dle zákona o nemocenském pojištění mohou být jen za podmínek, za kterých mohou být vyjmuti z pojištění i čeští státní příslušníci. Ti mohou být vyjmuti podle ustanovení § 5, pouze však za podmínek uvedených pod písm. a), c), d), e) a f) a nikoliv podle písm. b), neboť toto ustanovení se týká pouze cizích státních příslušníků a nikoliv tedy českých státních příslušníků. Z tohoto důvodu čl. 1 § 1 Úmluvy vylučuje vynětí z pojištění dle písm. b) uvedeného zákona i pro francouzské státní občany, neboť přednost má smlouva. Tím se stávají poplatníky pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 589/1992 Sb., a organizace zaměstnavatel, je podle písm. c) téhož ustanovení plátcem pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti pro své pracovníky.

K námitce stěžovatele, že Úmluva nesplnila jednu z podmínek stanovených článkem 10 Ústavy ČR, proto, aby se stala součástí právního řádu ČR, neboť k její ratifikaci nedal souhlas Parlament, uvádí žalovaná, že souhlasí s právním názorem a vysvětlením uvedeným v napadeném rozsudku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze i řízení, jež jeho vydání předcházelo, v souladu s § 109 odst. 2 a 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), neshledal přitom vady, k nimž by musel podle § 109 odst. 3 s. ř. s. přihlédnout z úřední povinnosti; vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti, dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud z předloženého spisového materiálu zjistil, že po stránce skutkové není o základu daného případu mezi účastníky sporu. Pánové A. N., Ing. A. P., Ing. B. Y., Ing. B. P., Ing. B. P., Ing. B. B., Ing. B. T., Ing. D. S., H. F., Ing. Ch. X., Ing. R. J., Ing. S.-B. S., Ing. T. Y., jsou občany Francouzské republiky, v České republice neměly trvalý pobyt a pracovní smlouvy s nimi uzavřené se řídily francouzským právem. Stěžovatel nepopřel, že nezahrnul do vyměřovacího základu pro odvod pojistného jejich mzdu za období

od 1. 1. 2003 do 31. 12. 2003, jež bylo Pražskou správou sociálního zabezpečení kontrolováno. Nebyla také zpochybňována částka dlužného pojistného a penále k ní.

Zásadním stížním bodem kasační stížnosti podané stěžovatelem je důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky spočívá obecně buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis, nebo je sice aplikována přílehavá právní norma, ale její interpretaci Nejvyšší správní soud nesdílí.

Zaměstnavatel je podle zákona o pojistném (§ 8 odst. 1) povinen odvádět i pojistné, jehož poplatníkem je zaměstnanec. Povinnost zaměstnance (ale i zaměstnavatele) platit pojistné je vázána na účast zaměstnance na nemocenském pojištění [§ 3 odst. 1 písm. c) zákona o pojistném]. Účast na nemocenském pojištění zaměstnanců upravuje zákon č. 54/1956 Sb., skupiny osob vyňatých z pojištění jsou uvedeny v § 5 citovaného zákona.

Z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že stěžovatel především namítá neaplikovatelnost Úmluvy o sociální bezpečnosti a Dodatkové dohody, Zvláštní a závěrečný protokol mezi republikou Československou a republikou Francouzskou podepsanou v Paříži dne 12. 10. 1948, vyhlášenou ve Sbírce zákonů pod č. 215/1949 v oblasti pojištění jejího zaměstnance, který je francouzským občanem pracujícím na území České republiky na základě pracovní smlouvy řídící se francouzským právem, a nemajícího trvalé bydliště v České republice. Dále namítá pochybení žalované i městského soudu, pokud na daný případ neaplikovaly ustanovení § 5 písm. b) zákona č. 54/1956 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2003.

Pro posouzení důvodnosti tohoto stížního bodu je zásadní odpověď na otázku, zda je Úmluva takovou mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu České republiky a má přednost před zákonem.

Podle čl. 10 Ústavy České republiky ve znění do 31. 5. 2002 jsou ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem.

Novelou Ústavy ústavním zákonem č. 395/2001 Sb., účinnou od 1. 6. 2002 byl nově vymezen okruh mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu a mají přednost před zákonem. Nyní čl. 10 Ústavy stanoví, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. V odst. 2 čl. 1 Ústavy bylo výslovně vyjádřeno, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.

Tato ustanovení měla výslovně stvrdit vázanost státu nejen jeho vlastním právem, ale též právem mezinárodním a odstranit dosavadní nepřehlednou situaci, kdy s výjimkou ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv o lidských právech a svobodách, bylo možné dosáhnout přednosti před zákonem a přímé použitelnosti pouze speciálními odkazy v různých zákonech. Od 1. 6. 2002 je pro to, aby byla mezinárodní smlouva součástí právního řádu České republiky a měla přednost před zákonem potřeba splnit následující podmínky: souhlas Parlamentu s posléze ratifikovanou mezinárodní smlouvou, její vnitrostátní vyhlášení a závaznost pro Českou republiku.

Úmluva vyhlášená pod č. 215/1949 Sb., byla ratifikována prezidentem republiky dne 15. 2. 1949 a účinnosti nabyla dne 1. 7. 1949. Tato smlouva, jejímž původním účastníkem bylo Československo, byla jednou z těch, která Česká republika převzala spolu s právy a závazky, jež pro Českou a Slovenskou federativní republiku vyplývaly z mezinárodního práva (podle čl. 5 odst. 2 ústavního zákona č. 4/1993 Sb.). Jde o tzv. prezidentskou mezinárodní smlouvu, kterou je Česká republika vázána, jejímž předmětem nejsou lidská práva a základní svobody a sama o sobě tedy nemůže být považována za bezprostředně závaznou a mající přednost před zákonem. Před novelou Ústavy (do 31. 5. 2002) tomu bránilo její věcné zaměření, tj. že předmětem její úpravy nejsou lidská práva a základní svobody. Novela Ústavy sice rozšířila okruh mezinárodních smluv, jež jsou součástí vnitrostátního právního řádu i mimo rámec těch, které se týkají lidských práv a základních svobod, avšak podmínila jejich vnitrostátní účinky navíc souhlasem Parlamentu, k čemuž v případě Úmluvy nedošlo. Její postavení jako pramene práva je proto podmíněno zákonným odkazem, což znamená, že ji lze přímo aplikovat pouze, existuje-li zákon, který jí takový právní status přiznává.

Nejvyšší správní soud je toho názoru, že právě takovým zákonem je zákon č. 100/1932 Sb., o vnitrostátní účinnosti mezinárodních smluv o sociálním pojištění; § 1 stanoví, že ustanovení mezinárodních smluv o sociálním pojištění vyhlášených ve Sbírce zákonů a nařízení mají po dobu své mezinárodní účinnosti též účinnost vnitrostátní. Úmluva mj. určuje, jakým zákonným předpisům o sociálním zabezpečení českoslovenští nebo francouzští státní příslušníci podléhají a za jakých podmínek požívají jejich výhod, obsahuje tedy ustanovení o sociálním pojištění, jak o něm hovoří § 1 zákona č. 100/1932 Sb. Splňuje také podmínku publikace ve Sbírce zákonů a jelikož nebyla dosud zrušena, ani nahrazena jinou, trvá její mezinárodní účinnost. Z toho je třeba dovodit vnitrostátní účinnost ustanovení v ní obsažených. Pravidla obsažená v Úmluvě jsou proto aplikovatelná přímo a mají přednost před zákonem, který stanoví něco jiného.

Shora uvedený závěr vyvolává úvahu, zda a jak znění Úmluvy ovlivňuje aplikovatelnost ustanovení § 5 písm. b) zákona č. 54/1956 Sb., ve znění do 31. 12. 2003, tedy, zda zaměstnanec stěžovatele je účasten nemocenského pojištění v České republice. Zmíněné ustanovení ve znění, že z pojištění podle tohoto zákona jsou vyňati cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů, je třeba vykládat v duchu čl. 1 § 1 a čl. 3 § 1 Úmluvy. V nich se stanoví, že českoslovenští nebo francouzští státní příslušníci podléhají příslušným zákonným předpisům o sociálním zabezpečení, uvedeným v čl. 2 této Úmluvy a platných v Československu nebo Francii a požívají jejich výhod za stejných podmínek jako státní příslušníci každého z těchto států za předpokladu, že prokáží svou státní příslušnost podle právních předpisů každého ze smluvních států; českoslovenští nebo francouzští státní příslušníci zaměstnaní v jednom ze smluvních států podléhají zákonodárství platnému v místě jejich zaměstnání.

Věcná působnost ustanovení § 5 písm. b) zákona č. 54/1956 Sb., ve znění do 31. 12. 2003 (výluka z účasti na pojištění), se vztahuje na cizí státní příslušníky nemající trvalý pobyt na území České republiky činné pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů. Vynětí z pojištění se však v posuzovaném případě neuplatní proto, že zde existuje platná mezinárodní smlouva, která je na základě odkazu pojatého do zákona č. 100/1932 Sb., součástí právního řádu České republiky, a tedy přímo aplikovatelná, jež stanoví, že francouzští státní příslušníci podléhají zákonodárství platnému v místě jejich zaměstnání (v tomto případě v České republice), tedy jejím zákonným

předpisům o sociálním zabezpečení a požívají jejich výhod za stejných podmínek jako státní příslušníci České republiky. Požívat výhody sociálního systému nepochybně znamená účast osoby, již jsou ony výhody přiznávány, na tomto systému. Smyslem Úmluvy, vyjádřeným slovně i v její preambuli, je záměr zaručit občanům obou smluvních států za stanovených podmínek stejné výhody, jako jsou poskytovány v dané zemi občanům vlastním. Stojí-li tedy v projednávané věci proti sobě zákon osobu z pojištění vyjímající a mezinárodní smlouva téže osobě přiznávající stejné postavení v sociálním zabezpečení jako vlastním občanům v zemi, kde je cizinec zaměstnán, je třeba aplikační přednost přiznat mezinárodní smlouvě (čl. 10 Ústavy, za středníkem). Výsledkem kolize obou právních norem je závěr, že zaměstnanci stěžovatele pánové A. N., Ing. A. P., Ing. B. Y., Ing. B. P., Ing. B. P., Ing. B. B., Ing. B. T., Ing. D. S., H. F., Ing. Ch. X., Ing. R. J., Ing. S.-B. S., Ing. T. Y., byli v rozhodné době účastní nemocenského pojištění, což přímo zakládá povinnost stěžovatele zahrnout jejich příjem do vyměřovacího základu a odvádět stanovené pojistné a za dobu prodlení s placením i penále v zákonem stanovené výši.

Argumentace stěžovatele, že přednostní použití Úmluvy vede k odkazu na český právní řád (a tedy vynětí cizince z pojištění), nemá logické opodstatnění. Zákon totiž cizí státní příslušníky splňující tam uvedená kritéria z pojištění vylučuje a pokud by mezinárodní smlouva stanovila totéž odkazem na toto pravidlo českého právní řádu, byla by nadbytečná. Na tomto místě Nejvyšší správní soud dodává, že s účinností od 1. 1. 2004 byl novelizován zákon č. 54/1956 Sb. tak, že napříště jsou z pojištění vyňati pouze cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a jsou v České republice činní pro zaměstnavatele požívající diplomatických výsad a imunit, pokud mohou být účastní nemocenského pojištění v jiném státě, a ti zaměstnanci, kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele, kteří nemají sídlo na území České republiky. Z posledně uvedené skupiny zákon po novele stanoví výjimku, že vynětí z pojištění se netýká zaměstnanců činných v České republice pro zaměstnavatele, kteří mají sídlo na území státu, s nímž Česká republika uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení (jsou tedy pojištění účastní). Z uvedeného je zřejmé, že napříště se podle českého zákona vztahuje působnost předpisů o nemocenském pojištění na všechny zaměstnance, kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele mající sídlo na jejím území a dále na území státu, se kterým Česká republika uzavřela smlouvu o sociálním zabezpečení. U cizinců ve stejné situaci, jako pánové A. N., Ing. A. P., Ing. B. Y., Ing. B. P., Ing. B. P., Ing. B. B., Ing. B. T., Ing. D. S., H. F., Ing. Ch. X., Ing. R. J., Ing. S.-B. S., Ing. T. Y., (se sídlem zaměstnavatele v České republice), tato změna nepochybně napomáhá zpřehlednění situace pro zaměstnance i zaměstnavatele a neumožní cizincům, kteří si pro regulaci svého pracovněprávního vztahu zvolili jiné než české právo, vynětí z účasti na nemocenském pojištění, čímž se stanou poplatníky pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Tato nová právní úprava nepochybně respektuje tradiční princip koordinace systému sociálního zabezpečení, jímž je pro určení rozhodného práva místo výkonu výdělečné činnosti.

Nejvyšší správní soud na tomto místě dodává, že si je vědom toho, že v rozhodné době nebylo snadné pro adresáty zmíněných právních norem stanovené povinnosti zjistit a dodržet, čemuž nasvědčuje značný počet obdobných případů v témže období a nejednotný přístup při jejich řešení u žalované i u krajských soudů rozhodujících ve správním soudnictví. I když nebyl výklad vztahů Úmluvy a zákona č. 54/1956 Sb. po určitou dobu sjednocen, nemůže to pány A. N., Ing. A. P., Ing. B. Y., Ing. B. P., Ing. B. P., Ing. B. B., Ing. B. T., Ing. D. S., H. F., Ing. Ch. X., Ing. R. J., Ing. S.-B. S., Ing. T. Y., připravit o výhody, které jim český právní řád a respekt k mezinárodním závazkům v oblasti sociálního zabezpečení v rozhodné době přiznával. Povinnost platit pojistné je pak již důsledkem účasti v systému pojištění.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu by však tato skutečnost mohla být podnětem pro rozhodování správních orgánů při využití pravomocí prominout penále za opožděné zaplacení zákonných odvodů. Na straně druhé však i když nebyla právní úprava stanovící povinnost odvádět pojistné a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vyjádřena z hlediska legislativně technického ideálně, výše uvedené úvahy nemohou mít vliv na povinnost zaměstnavatele odvést stanovené částky na pojistném a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Nejvyšší správní soud tím nad rámec věci reaguje na údaje stěžovatele týkající se vymáhání plateb za rok 2003 a nejednotnost rozhodování správních orgánů a soudů v důsledku rozdílných výkladů předmětných zákonných ustanovení.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že krajský soud žalobou napadené rozhodnutí posoudil v mezích uplatněných žalobních bodů a posoudil jeho soulad s právními předpisy; zásadního pochybení majícího vliv na výsledek právního posouzení se přezkoumávání věci nedopustil. Řízení před soudem netrpělo vadou, která by mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí. Nejvyšší správní soud neshledal naplnění důvodu kasační stížnosti, jehož se stěžovatel dovolával ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které mu vznikly, žalovanému správnímu orgánu, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, náklady řízení o kasační stížnosti v míře přesahující rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. června 2006

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu